

“Stāsts par kaķi, kurš izglāba grāmatas” ir piemērots gan pieredzējušiem lasītājiem, kuri grāmatas mīl, gan gados jaunākajiem, kuri ikdienā vairāk aizraujas ar spēlēm. Kaķi, grāmatas, pirmā mīlestība un piedzīvojumi – šis stāsts ir kā kaķumētra visdažādākajiem lasītājiem!

Kirkus Reviews

Vienlīdz aizkustinošais un neparastais “Stāsts par kaķi, kurš izglāba grāmatas” aicina atcerēties brīnišķīgo sajūtu, kad, ērti iekārtojušies ar savu iemīļoto grāmatu, varat izbaudīt tiksmi, ko izraisa pirkstu pieskāriens lappusei un aizmiršanās labā stāstā.

The Japan Times

Patiesi burvīga grāmata! Runājošs grāmatnīcas kaķis pierunā vidusskolēnu, vārdā Rintaro, doties ceļojumā, lai izglābtu grāmatas no nežēlīga likteņa, tostarp pamestības un nīkuļošanas pieputējušos plauktos, vai kāda vīra spīdzināšanas, kura izgudrotajā ātrlasīšanā tiek izmantotas šķēres...

Washington Post

Šai grāmatai piemīt paties dzīlums, un lai jūs nesamulsina tās nelielais apjoms. Tai piemīt arī zināms steidzīgums, it kā no tās būtu atkarīgs pasaules liktenis... tāpat kā Rintaro un Tīģera. Kad būsiet grāmatu izlasījuši, iespaidiet to rokās draugam un godīgi iesakiet to nevis vienkārši izlasīt, bet piedzīvot un pēc tam nodot nākamajam lasītājam. Jo prāta brīvība rodas no dalīšanās ar stāstiem un idejām...

Newtownreviewofbooks.com.au

夏川 草介

本を守ろうとする猫の話

Sosuke Nacukava

Stāsts par kaķi,
kurš izglāba grāmatas

No japāņu valodas tulkojusi

Ingūna Beķere

821.521-31

Na 070

Sosuke Natsukawa

本を守ろうとする猫の話

(HON O MAMOROUTOSURU NEKO NO HANASHI)

© 2017 Sosuke NATSUKAWA

All rights reserved.

Original Japanese edition published by SHOGAKUKAN.

Latvian edition arranged with SHOGAKUKAN through Emily Books Agency LTD.
and ANA Baltic Ltd.

Cover illustration by Yoko Tanji Design: Ami Smithson, Picador Art Department

Sosuke Nacukava

STĀSTS PAR KAĶI, KURŠ IZGLĀBA GRĀMATAS

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA

Projekta vadītāja *Una Orinska*

Redaktore *Iveta Polkmane*

Korektore *Diāna Graudiņa*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Maketētāja *Dace Polkmane*

Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-774.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Ingūna Beķere, 2023

© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2023

ISBN 978-9934-31-864-1

Ievads

Kā tas viss sākās

Vispirms – vectēva vairs nav.

Kaut gan šis stāsts jau no paša sākuma ir visai ērmots, šī tomēr ir nenoliedzama patiesība.

Un ar patiesību ir tāpat kā ar sauli, kas no rīta uzlec, un izsalkumu, kas uznāk dienas vidū, – nelīdz ne aizmiegt acis, ne aizspiest ausis, ne rādīt nezinošu sejas izteiksmi, vectēvs vairs neatgriezīsies. Rintaro Nacuki klusēdams stāvēja skaudrās patiesības priekšā.

Skatoties no malas, viņš šķita mierīgs zēns. Tomēr dažiem bērniekiem viņš šķita arī savāds. Vai tāds, pēkšņi ģimeni zaudējis, vidusskolēns nav pārāk rāms? Rodas savāda sajūta, kad viņš tur tā stāv sēru zāles stūrī, nenolaizdams skatienu no mirušā vectēva portreta.

Patiesībā Rintaro nebūt nav tik nosvērts un savaldīgs. Viņam neizdodas sasaistīt tik ārkārtīgi mierīgo, it kā kādas pārpasaulīgas noskaņas pārņemto vectēvu ar šo neierasto jēdzienu – “nāve”.

Vectēvs bija dzīvojis savu ikdienas dzīvi, kurā bija maz pārmaiņu un daudz vienmuļības, nepiekusis un interesi par to nezaudējis, un Rintaro bija iedomājies, ka nāve nenāks viņam pakaļ, un nu, redzot vectēvu guļam un vairs neelpojam, sajūta bija tāda, it kā vērojot uz skatuves uzvestu nemākulīgi uzrakstītu lugu.

Patiesību sakot, vectēvs baltajā zārkā izskatījās tāpat kā aizvien, viņš varētu, it kā nekas nebūtu bijis, noteikt: “Nu tā,” – piecelties, uzvārīt ūdeni uz petrolejas plītiņas un ierastām kustībām pagatavot tēju; nemaz nebija nepatīkami to iedomāties. Tomēr, lai ko Rintaro iedomātos, tas nekļuva par patiesību.

Lai cik ilgi tur stāvētu, vectēvs acis neatvēra un arī iemīļoto tējas tasi nepaņēma. Vien gulēja zārkā, kluss un mazliet vienaldzīgs.

Sēru zālē turpinājās iemidzinošā sūtru skandēšana, ik pa laikam kāds no bēriniem, kuri nāca un gāja, piestāja pie Rintaro un kaut ko viņam pateica.

Vissvarīgākais – vectēva vairs nav.

Pamazām šī patiesība iesakņojās viņam sirdī.

– Briesmu lietas, vectētiņ.

Uz kluso čukstu, kas beidzot izlauzās, atbildes nebija.

Rintaro Nacuki ir parasts vidusskolēns.

Augumā neliels, pabiezām brillēm, bāls un nerunīgs, sliktu koordināciju, viņam nebija nedz īpaši iemīļota mācību priekšmeta, nedz arī sporta veida, ārkārtīgi parasts vidusskolēns.

Vecāki izšķīrās, viņam vēl mazam esot, vēl pēc tam mamma nomira jauna, un pamatskolas laikā viņš pār-cēlās dzīvot pie vectēva. Pēc tam visu laiku viņi dzīvoja divi vien. Tieši tāpēc viņš varbūt nebija parasts vidus-skolēns, bet tā bija tikai daļa no viņa vienmuļās dzīves. Taču tagad, pēc vectēva nāves, stāsts kļūst sarežģītāks.

Lai kā arī būtu, vectēva nāve bija pēkšņa.

Kādā ziemas rītā, kas bija aukstāks nekā parasti, nesastāpis virtuvē vectēvu, kurš vienmēr agri cēlās, Rintaro, nodomājis, ka tas ir dīvaini, ieskatījās tradicionālā stila istabā – vectēvs tur gulēja futonā un vairs neelpoja. Nešķīta, ka viņš būtu mocījies, viņš drīzāk izskatījās pēc guloša cilvēka skulptūras, tuvējais ārsts atsteidzies teica, ka, visticamāk, vectēvu piemeklējis infarkts un viņš nomiris bez mokām.

– Viegla nāve.

Cik dīvaini, ja pie hieroglifa “iet” pieraksta klāt “dzīvot”, tad iznāk “nomirt”, cik savāds vārds, tas Rintaro radīja dziļu nepiederības sajūtu, un viņš jutās ļoti satriekts.

Patiesību sakot, ārsts ātri vien aptvēra, cik grūtā situācijā Rintaro nonācis, un, lieki nekavējoties, sadabūja kādu radniecīgu – tanti, kas atbrauca no tālienes.

Viņa, būdama prasmīga mājsaimniece, ātri visu nokārtoja, sākot ar miršanas apliecības sagādāšanu un beidzot ar bērnu ceremonijas sarīkošanu.

Rintaro, kuram bija pievērsti daudzi skatieni, gan necentās paust spēcīgas emocijas, taču mēģināja neaizmirst, ka jārāda skumīga seja. Tomēr, skatoties uz vectēva piemiņas fotogrāfiju, rūgti raudāt viņam

pašam šķīstu nedabiski. Smieklīgi un neīsti. It kā vectēvs varētu zārkā pasmieties un pateikt: “Nu liecies taču mierā!”

Beigu beigās Rintaro pavadīja vectēvu klusēdams. Kad vectēvs bija aizvadīts, viņam bija palikusi tikai tante, kas rādīja noraizējušos seju, un viens veikaliņš.

Parādu tam nebija, bet arī kā mantojums tas nebija īpaši vērtīgs. “Nacuki grāmatnīca”, tā sauca mazo grāmatu antikvariātu pilsētas nomalē.

– Nacuki, te gan ir labas grāmatas saliktas, – Rintaro sadzirdēja kāda vīrieša balsi.

Nepagriezies viņš noraudzījās grāmatplauktos sev priekšā.

– Ak tā? – viņš īsi atbildēja. Viņam acu priekšā no grīdas līdz griestiem stiepās pamatīgi grāmatplaukti, un tajos bija sarindots neskaitāmi daudz grāmatu.

Šekspīrs un Vērdsverts, Dimā un Stendāls, Folkners un Hemingvejs, Goldings... visus neuzskaitīt, pasaules izcilākie meistardarbi, tie majestātiski cienīgi un cieņpilni nolūkojās viņā no augšas. Visas grāmatas bija jau lasītas, vecas, bet neizskatījās nolietotas, tas laikam bija vectēva neatlaidīgā ikdienas darba auglis.

Turpat pie kājām sarkana gailēja daudz lietotā petrolejas plītiņa, bet, neraugoties uz tās pūliņiem, veikalā bija drēgns. Tomēr Rintaro zināja, ka ne jau aukstuma dēļ vien viņam sala.

– Starp citu – šī grāmata un šī arī. Cik kopā par abām?

Rintaro atbildot pagrieza galvu, mazliet piemiedza acis, tad klusi noteica: “Trīs tūkstoši divsimt jenas.”

– Izcila atmiņa, kā vienmēr.

Jokotājs bija Rjota Akiba, kurš mācījās vienu klasi augstāk par Rintaro.

Garš un slaidis, spožām acīm, nekad viņam nepietrūka rāmas pašapziņas, kas šķita tīri patīkami. Patiesību sakot, uz basketbola spēlē labi uztrenētajiem pleciem bija klases labākās smadzenes. Bez tam viņa tēvam pilsētā bija ārsta privātprakse, Akiba iesaistījās dažnedažādās nodarbēs, proti, pavisam burtiski viņš bija Rintaro pilnīgs pretstats.

– Ā, šis arī ir atradums.

To teikdams, Akiba nolika uz kases galdiņa vēl piecas sešas grāmatas. Šis vecākais skolēns gāja samuraju “spalvas un zobena” ceļu – bija negaidīti daudz lasījis par dažādām jomām un bija viens no nedaudzajiem “Nacuki grāmatnīcas” regulārajiem apmeklētājiem.

– Šī tiešām ir ļoti laba grāmatnīca.

– Paldies! Nesteidzies, izvēlies, kas tev patīk. Pirms-slēgšanas izpārdošana.

Rintaro to pateica tik neizteiksmīgi, ka nevarēja saprast, vai tā ir taisnība vai joks.

Brīdi paklusējis, Akiba atturīgi sacīja:

– Cik šausmīgi, ka tā notika ar vectēvu.

Tad atkal pievērsa skatienu grāmatplauktiem, it kā vēl kaut ko meklēdams, un tā kādu brīdi turpināja.

– Vēl īsi pirms tam mierīgi te lasīja grāmatas, tas notika tik pēkšņi.

– Tieši tā.

Neraugoties uz piekrišanu, teiktais bija nevainojami pieklājīga frāze, bez draudzīguma vai pateicības. Akiba, it kā tas nebūtu nekas īpašs, pievērsa skatienu jaunākajam skolasbiedram, kurš pētīja grāmatplauktus.

– Bet pēc vectēva nāves tu esi nolēmis bastot skolu. Visi ir noraizējušies.

– Kas tie visi ir? Nevaru iedomāties nevienu draugu, kas varētu būt noraizējies.

– Jā, tiešām, tev draugu nav. Tā ir vieglāk, – Akiba steigšus piekrita. – Bet vectēvs gan noteikti raizējas. Rūpju dēļ nevar sasniegt budas stāvokli, vēl tagad tepat kaut kur lidinās apkārt. Vai tu pārāk neapgrūtinī vecu cilvēku?

Kaut gan vārdi bija bargi, Akibas balsī varēja saklausīt maigumu un bažas.

Tā kā viņus abus saistīja šī grāmatnīca, izcilais vecākais skolēns pievērsa īpašu uzmanību jaunākajam, kas tiecās noslēgties vientulībā. Arī skolā viņš laiku pa laikam apstājās aprunāties, un šajā grūtajā laikā bija speciāli atnācis uz veikaliņu, turklāt bija skaidrs, ka noraizējies ir pats Akiba.

Brīdi noraudzījies klusējošajā Rintaro, Akiba turpināja sarunu:

– Tad jau tu laikam pārcelsies?

– Ir plāns pārcelties uz tantes mājām.

– Kur tas ir?

– Es nezīnu. Nezīnu vietu, uz kurieni došos, un arī tanti redzu pirmo reizi.

Rintaro to pateica šķietami vienaldzīgi, nekādas emocijas ātri izmestajos vārdos saklausīt nevarēja.

Akiba, viegli paraustījis plecus, pievērsa skatienu tuvējai grāmatai.

– Vai tāpēc šī pirmsslēgšanas izpārdošana?

– Tieši tā.

– Nevienas citas tik labas grāmatnīcas nekur nav. Mūsu laikos atrast visus Prusta kopotus rakstus cietajos vākos – reti kurš veikals kaut ko tādu tur. Es te atradu arī “Apburto dvēseli”, ko biju visur izmeklējis.

– Vectēvs priecātos to dzirdēt.

– Ja viņš būtu dzīvs, priecātos vēl vairāk. Pateicoties tam, ka bijām draugi, es tik viegli tiku pie īstiem dārgumiem. Un tagad tu pēkšņi pārvāksies.

Akiba izteicās nepiespiesti, bet tā slēpa raizes, tomēr Rintaro nespēja uz to pienācīgi atbildēt. Tikai turpināja pētīt grāmatnīcas sienas.

Tās klāja biezu grāmatu kalni.

Tomēr reti kurā grāmatu antikvariātā varētu atrast šādu kolekciju – no modes izgājušas grāmatas, arī tādas, kuras vairs nedrukāja, Akibas uzslava slēpa gan viņa raizes, gan lielu daļu patiesības.

– Kad esi nolēmis pārcelties?

– Laikam pēc nedēļas.

– Laikam? Tu, kā vienmēr, izsakies ļoti konkrēti.

– Lai ko es par to domātu, tur vairs neko nevar padarīt. Man nav izvēles.

– Tā varētu būt.

Akiba, vēlreiz viegli paraustījis plecus, paskatījās pie kases izkārtajā kalendārā.

– Ja nākamnedēļ, tad tas būs tieši Ziemassvētkos.
Žēl.

– Mani tas īpaši neuztrauc. Atšķirībā no tevis man nekādu plānu nav.

– Tev taisnība. Man ir tik daudz visādu plānu, tiešām šausmīgi. Tā gribētos kādreiz vienam pašam nesteidzīgi vakarā sagaidīt Santaklausu!

Akiba skaļi iesmējās, bet Rintaro tikai klusi no-teica:

– Ak tā?

Akiba, pārsteigtu sejas izteiksmi, nopūtās.

– Tev šobrīd tiešām šķiet, ka tagad nav jāpiepūlas iet uz skolu, bet varbūt vari vismaz kaut ko uzrakstīt. Tavā klasē noteikti ir arī tādi, kas par tevi uztraucas.

Tad Akiba uzmeta skatienu vairākām izdruku lapām un piezīmēm, tā teikt – skolas kavēšanas laikā veicamajiem mājasdarbiem.

Tos nebija atnesis Akiba.

To visu tik tikko bija atnesusi klasesbiedrene – klases vecākā.

Klasesbiedrene – Sajo Judzuki – dzīvoja tepat netālu, un viņa un Rintaro pazina viens otru jau no pamatskolas laikiem. Taču viņa bija apņēmīga un tieša un ar nerunīgo vientuļnieku Rintaro nebija īpaši tuva.

Arī atnesusi piezīmes, bet, ieraudzījusi Rintaro, kas izklaidīgi pētīja grāmatplauktus, viņa uzsvērti nopūtās.

– Tev nu gan ir priecīga mājās tupētāja seja. Viss kārtībā?

Viss kārtībā? Rintaro paraustīja plecus, bet klases vecākā jau bija pievērsusies turpat stāvošajam Akibam.

– Un tu arī te izklaidējies? Visa basketbola komanda tevi meklē!

Bez mazākās kautrēšanās to pateikusi par sevi vecākam skolēnam, viņa aizsteidzās prom.

Tāda tieša izturēšanās viņai bija raksturīga.

– Klases vecākā, kā vienmēr, ļoti sparīga.

– Viņa ir ļoti apzinīga. Viņai nemaz nevajadzēja pašai nest tās piezīmes...

Sajo gan dzīvoja tuvumā, bet nest pašai, šajā gada laikā, kad aukstajā gaisā varēja redzēt savu balto elpu, tas tomēr viņai bijis apgrūtinājums, Rintaro viņu apbrīnoja.

– Vari tās visas dabūt par sešiem tūkstošiem jenu. Rintaro piecēlās, bet Akiba sarauca uzacis.

– Tas nav pārāk lēti pirmsslēgšanas izpārdošanai.

– Dodu desmit procentu atlaidi. Vairāk nevaru cenu nolaist. Tie visi ir meistardarbi.

– Tipiski Nacuki.

Akiba smiedamies izvilka banknotes no maka, paņēma no letes tur nolikto šalli un cimdus un, uzmetis somu plecā, piebilda:

– Nāc rīt uz skolu.

Tad Akiba izgāja no veikala, kā aizvien ierasti smaidīdams.

Pēkšņi veikalā iestājās klusums, varēja pamanīt, ka aiz režgotajām durvīm sarkani iekrāsojas saulriets. Veikala kaktā plītiņa, kurai sāka pietrūkt petrolejas, aizkaietināti burkšķēja.

Drīz vajadzētu kāpt otrajā stāvā, laiks gatavot vakariņas. Arī dzīvojot kopā ar vectēvu, vakariņu gatavošana bija Rintaro pienākums, tas viņam īpašas raizes nesagādāja.

Tomēr Rintaro kādu brīdi vērās veikala durvīs un neizkustējās no vietas.

Vakara saule laidās aizvien zemāk, plītiņa izdzisa, veikalu sāka piepildīt aukstais gaiss, bet Rintaro tik un tā pat neizkustējās.